

Суррогат ана болу-әйелдің басқа адам үшін немесе бала туылғаннан кейін оның ата-анасы болатын адамдар үшін бала көтеруі және тууы. Көбінесе эмбрионды қалыптастыру үшін генетикалық материалды (сперматозоидтар мен ооциттер) бала көтеретін адамдар ұсынады. Кейбір жағдайларда суррогат сонымен қатар генетикалық ана бола алады.

Суррогат ана жүктілік пен босануға қабілеттілік болмаған кезде немесе медициналық тұрғыдан шектеу қойылған кезде, жүктілік қаупі болжамды ана үшін тым қауіпті болған кезде немесе жалғызбасты еркек немесе еркек ерлі-зайыптылар балалы болғысы келгенде қолданылады. Суррогат ана болу кейбір елдерде көмекші репродуктивті технология болып саналады және заңды келісіммен қамтамасыз етіледі, ал басқа елдерде ол заңсыз болып табылады және адам саудасының бір түрі болып саналады.

11.12.2003 ж. Қазақстан мәжілісі (Парламенттің төменгі палатасы) адамды клондауға тыйым салатын заң жобасын мақұлдады. Дәл осы Заң суррогат ана болуға мүмкіндік береді. РИА "Новости" Парламенттің баспасөз қызметінде хабарлағандай, "адамның репродуктивті құқықтары және оларды жүзеге асыру кепілдіктері туралы" заң жобасына сәйкес, репродуктивті құқықтарды жүзеге асыру кезінде азаматтар басқа азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтауға міндетті. "Азаматтардың репродуктивті құқықтарды жүзеге асыруы адамды клондауға тыйым салады", - делінген заң жобасында.

Сонымен қатар, Мәжіліс мақұлдаған заң жобасы республиканың кез келген ерлі-зайыптылары үшін суррогат ана болу мүмкіндігін көздейді. Заң жобасында суррогат ана болуды таңдаған әйел 35 жастан аспауы керек, өз балалары болуы керек және мүлдем сау болуы керек. Суррогат ана қызметіне рұқсат алу үшін ерлі-зайыптылар Қазақстандық болу керек және толық медициналық-психиатрлық тексеруден өтуі тиіс.

Қазіргі кездегі суррогат ана

Ғылыми-техникалық прогресс бедеулікті шешудің жаңа жолдарын іздеуге ықпал етті. Қазіргі суррогат ана жасанды ұрықтандыру және экстракорпоральды ұрықтандыру технологиялары пайда болғаннан кейін мүмкін болды. Бұл генетикалық материалды генетикалық ата — анадан алуға мүмкіндік берді, содан кейін оны табиғи биологиялық инкубаторға-суррогат ананың ағзасына бала көтеру және туылу үшін "отырғызады".

Сәтті суррогат ана болу туралы алғаш рет 1980 жылы айтылды. Алғашқы суррогат ана Иллинойс штатының 37 жастағы Элизабет Кейн болды.

Ұлыбританиядағы суррогат ана болудың ізашарлары Патрик Стептоу мен Роберт Эдвардс болды. Экстракорпоральды ұрықтандырудан алынған генетикалық ата-аналардың эмбриондары бедеу әйелдің әпкесіне ауыстырылды және 1989 жылы бала туды.

Қазіргі уақытта суррогат ана болу өте кең таралған. Атап айтқанда, оны атақты адамдар қолданды: Алена Апина (2001), Майкл Джексон (2002), Анни Лейбовиц, Рики Мартин (2008, 2018), Сара Джессика Паркер (2009), Николь Кидман (2010), Элтон Джон (2010, 2013), Криштиану Роналду (2010, 2017), Филипп Киркоров (2011, 2012), Алла Пугачева және Максим Галкин (2013), Шахрух Хан (2013), Сергей Лазарев (2014, 2018), Дмитрий Маликов (2018). Кейбір жағдайларда мұның себебі бедеулік емес, гомосексуализм болды.

Суррогат ана болу адам құқықтары тұрғысынан сынға ұшырайды және адам саудасының бір түрі болып саналады (балалар да, әйелдер де). Бұл балаларды тауарға айналдырады, ал әйелдерді тірі инкубаторлармен теңестіреді және оларға айтарлықтай зиян келтіреді. Көптеген феминистер бұл тәжірибе әйелдердің денесін қанауды білдіреді деп санайды және оның сутенерлікке түбегейлі ұқсастығы туралы айтады.

Суррогат ана ретінде болған әйелдер де осы тәжірибеден туындаған психикалық және физикалық әл-ауқатының зияны туралы айтады. Өз клиенттері үшін әйелдерді іздейтін агенттіктер көбінесе барлық салдарды қамтымайды, ал әйелдердің көпшілігі өзін-өзі бағалаудың төмендігі мен зорлық-зомбылыққа байланысты психологиялық жарақаттарға байланысты ақшаның, білімнің, болмауынан және жақындарының қысымынан осындай қадамға барады

Суррогат ана болуға сыни көзқарас

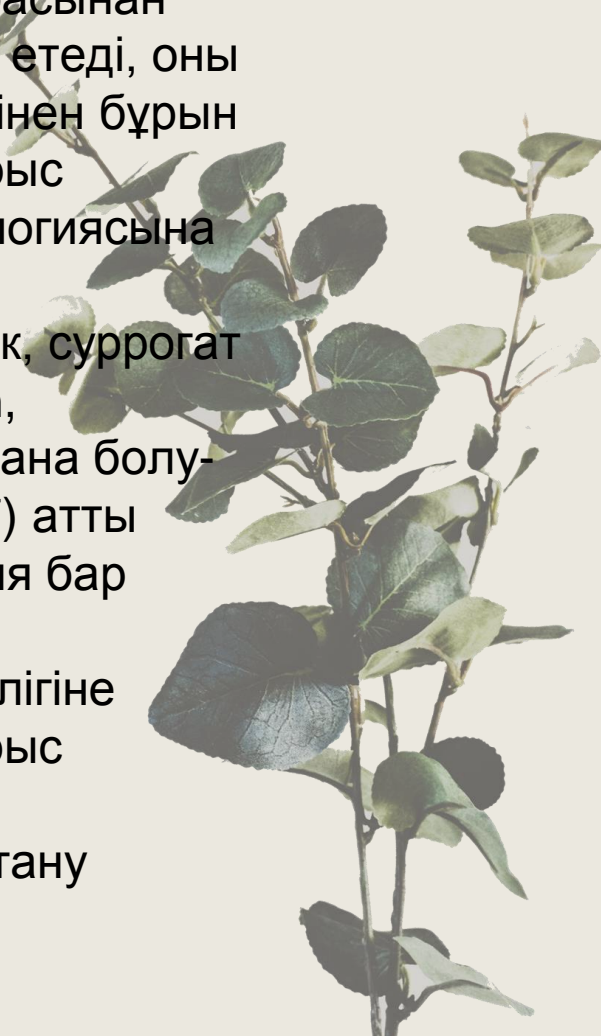
Адам құқықтары және денсаулық сақтау тұрғысынан

ЭКҰ, жүктілік және босанумен байланысты денсаулыққа елеулі қауіп-қатерлерден басқа, суррогаттар жүктілік пен босанғаннан кейін "өздеріне" айналған баланы беру қажеттілігі психологиялық тұрғыдан жарақаттауы мүмкін (тіпті егер суррогат ана өз еркімен берсе де), олар кейін диссоциация белгілерін көрсетуі мүмкін, сонымен қатар олар баланы сатып алушылар мен жатырды жалға алушылардың көзқарасынан жарақат алуы мүмкін, олар әйелді адамгершіліктен шығарады және объективті етеді, оны өз тілектерін жүзеге асыру үшін "ыдыс" ретінде қабылдайды. Егер бала мерзімінен бұрын туылған болса немесе денсаулығына байланысты проблемалар болса, тапсырыс берушілер туылған нәрестелерден бас тартуы мүмкін, бұл суррогат ана психологиясына әсер етеді.

2014 жылы Кайса Экис Экманның «Болу немесе сатып алу: жезөкшелік, суррогат ана және өзін – өзі бөлу» (Kajsa Ekis Ekman "being and Being Bought: Prostitution, Surrogacy and the Split Self", 2014) және 2017 жылы Рената Клейннің "суррогат ана болу-адам құқықтарын бұзу" (Renate Klein "Surrogacy A Human Rights Violation", 2017) атты кітаптары жарық көрді. Суррогат ана болуды жою туралы халықаралық петиция бар

Діни көзқарас

Діни қызметкерлер суррогат ана болуды неке мен отбасының қасиеттілігіне нұқсан келтіретін азғындық үрдіс деп санайды. Әлеуметтік тұжырымдамада Орыс Православие Шіркеуі суррогат анаға келесі сыни баға береді: "Суррогат ана" аналық сезімдері тапталатын жүкті әйелді де, кейіннен өзін-өзі тану дағдарысын сезінуі мүмкін баланы да жарақаттайды...

Заңмен реттелуі

Суррогат ана болуды реттейтін заңдар, суррогат ана мен бала көтеретіндердің құқықтары мен міндеттері әртүрлі юрисдикцияларда ерекшеленеді.

Францияда, Германияда, Австрияда, Норвегияда, Швецияда, АҚШ-тың кейбір штаттарында (Аризона, Мичиган, Нью-Джерси) суррогат ана болуға толық тыйым салынады. Кейбір юрисдикцияларда тек коммерциялық емес суррогат ана болуға рұқсат етіледі-Австралияның Виктория штаты, Ұлыбритания (тек суррогаттың ағымдағы шығындарын төлеуге рұқсат етіледі), Дания (Елеулі шектеулермен), Канада, Израиль, Нидерланды, АҚШ-тың кейбір Штаттары (Нью-Гэмпшир, Вирджиния) суррогат ана жарнамасына, суррогат ана қызметтерін ұсынуға және оларды таңдауға тыйым салынады.

Бельгияда, Грецияда, Испанияда, Финляндияда суррогат ана болу заңмен реттелмейді, бірақ іс жүзінде бар.

Ақырында, суррогат ана болуға, оның ішінде коммерциялық аналыққа заңды түрде рұқсат етілген елдер бар-бұл АҚШ штаттарының көпшілігі, Оңтүстік Африка, Ресей, Украина, Грузия және Қазақстан. Беларусьияда суррогат ана репродуктивті технологияның көмекші түрі ретінде баланы медициналық себептермен көтеру және туу физиологиялық тұрғыдан мүмкін брлмағанда немесе ананың не баланың өміріне, денсаулығына қауіп төнуі мүмкін жағдайда ғана пайдалана алады